

"O cüz'-i ihtiyârîden dahi vazgeçip, İrade-i İlâhîyeye işini bırakıp, kendi havl ve kuvvetinden teberri edip, Cenâb-ı Hakk'ın havl ve kuvvetine iltica ederek hakikat-ı tevekküle yapışmaktır..." ifadesinin geçtiği kısmın izahını yapar mısınız?

"Cüz'-i ihtiyârîden dahi vazgeçip, irade-i İlâhîyeye işini bırakmak" iki türlü değerlendirilebilir; **birisi** bizlere göre, **diğeri** Allah'ın seçkin kulları olan büyük müşitlere göre.

Biz irademizden şöyle vazgeçebiliriz: Nefsimizin istekleri Allah'ın rıza çizgisine ters düştüğünde, irademizi nefis hesabına değil, Allah namına kullandığımız taktirde irademizden vazgeçmiş oluruz.

"**Kendi havl ve kuvvetinden teberri edip, Cenâb-ı Hakk'ın havl ve kuvvetine iltica**" etmeyi de benzer şekilde değerlendirebiliriz. "**Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh**" hükmünce havl ve kuvvet ancak Allah'ındır. Her mahlûkuna hayatını devam ettirmesi, rızkını bulup düşmanlarından korunması için gerekli kuvveti o ihsan etmiştir. Biz de kuvvetimizi bu manada değerlendirmeli ve ilâhî bir ihsan olan kuvvetimizi nefsimizin gayrimeşru heveslerinde değil, Allah'ın razı olduğu sahalarda kullanmalıyız. O zaman, bu kuvvetin bizim olmadığını bilmemiz ve yerinde kullanmamız cihetiyle ondan teberri etmiş oluruz.

Öte yandan, cüz'î iradesini rıza istikametinde kullandıktan sonra, "**Bende emanet olan güç ve kuvvetim ancak bu noktaya kadar gelebilir. Ötesi ancak 'Cenâb-ı Hakk'ın havl ve kuvveti'yle gerçekleşebilir.**" diyerek Allah'a iltica eden insan, tevekkülün hakikatine ermiş demektir.

Bizler Allah'ın inâyetiyle cüz'î irademizden bu manada vazgeçebilir, onu Kur'ân'ın emrettiği gibi kullanabiliriz. Bir işe teşebbüs ederken irademizi meşru çizgide tutup neticeyi Allah'ın havl ve kuvvetinden bekleyerek ona tevekkül edebiliriz.

Üstad gibi büyük zatların iradeden vazgeçmeleri çok daha farklıdır. [Kader Risalesi'nde](#) "**manen terakki etmeyen avam içinde kaderin cay-ı istimali var...**" denilerek, bunun nasıl olacağı anlatılmış, ancak manen terakki edenlerin kader anlayışlarına temas edilmemiştir. İşte o bahsedilmeyen kısım konumuzla yakından alakalıdır.

Cenâb-ı Hakk'ın bizzat irade edip yarattığı hangi varlığa baksak İmam-ı Gazzâlî Hazretlerinin "**Daire-i imkânda daha ahsen yoktur.**" hükmünü bütün kalbimizle tasdik ederiz.

Allah, Güneşi böylece yaratmayı irade etmiş ve yaratmış. **Bundan daha mükemmel bir Güneş tasavvur edebilir miyiz?** Onun ışığıyla yolumuzu görmemize yardım eden gözümüzü düşünelim, **bundan daha harika bir göz hayal edebilir miyiz?**

Her neye baksak **“Bu dünya hayatında en mükemmeli bu olabilir.”** hükmünü veriyoruz.

İşte o büyük zatlar, bu hakikati kemaliyle bildikleri ve kalplerine olanca kuvvetiyle yerleştirdikleri için, bütün ihtiyarî fiillerinin de İlâhî irade ile tanzim edilmesi için Allah’a yalvarmışlar ve bütün işlerinde,

“Bizim uğrumuzda mücadele edenlere gelince elbette biz onlara yollarımızı gösteririz...” (Ankebût, 29/69)

âyet-i kerîmesine mazhar olmak istemişlerdir.

Arifler bu bahtiyar kişilerin hallerini şöyle bir misal ile açıklamaya çalışmışlardır:

“Denizde iki varlık düşününüz. Birisi bir insan; kulaç atıyor, yüzerek bir yerlere ulaşmak istiyor. Diğer ise bir tahta parçası. Bu ikincinin bütün hareketi denizdendir, kendinden değil.”

Fenafillâh makamına ermekle kendi iradesini Hakk’ın iradesinde fani eden ve İlâhî ilhamla hareket eden zatların da bütün işleri Hakk’tandır, kendi nefislerinden değil.

Böyle bir ruh, kendi iradesi dışında başına gelen bela ve musibetleri de rıza ile karşılar. Gece ve gündüzün ayrı ayrı faydaları olduğunu düşünerek, celal tecellilerinin de cemal tecellileri gibi güzel olduğuna bütün kalbiyle inanır ve **“Kahrın da hoş, lütfunda hoş.”** diyebilme makamına erer.

İşte Üstad Hazretlerinin **“Ben kaderin mahkûmuyum.”** ve **“Kaderin her şeyi güzeldir.”** gibi ifadelerini, sebepleri terk etme olarak değil, onun o yüksek makamının bir işareti olarak değerlendirmek durumundayız.

Üstad Hazretleri insanın cüz’î iradesini de bu şekilde değerlendiriyor ve şöyle buyuruyor:

“Senin yolunda o cüz'-i ihtiyârîden vazgeçiyorum ve enaniyetimden teberri ediyorum.”

Bu cümlede geçen **"enaniyetten teberri"** ifadesi çok önemlidir. Demek ki, cüz’î ihtiyariden vazgeçmek, hiçbir işe teşebbüs etmeden **“Olacak neyse olur.”** deyip

---

beklemek değil, olmasını istediklerimizi nefis ve enaniyete kapılmadan, sadece Allah namına ve O'nun hesabına istemek ve neticeyi her zaman rıza ile karşılamaktır.

Öte yandan, kendi irademize hiç iş düşmeyen sayısız icraatlar da var. Başımıza imtihan yollu gelen belalardan, çevremizde ve tabiatta vuku bulan İlâhî icraatlara kadar bütün işler, Allah'ın iradesiyle tayin edilmekte ve yine O'nun kudretiyle yaratılmaktadırlar. Bunlar hakkında bize düşen vazife Üstad Hazretleri gibi **"Kaderin her şeyi güzeldir."** diyerek bilemediğimiz gizli hikmetler üzerinde ileri geri konuşmayı teslim ile karşılamak ve tam tevekkül etmektir.

Evet, kaderin her şeyi güzeldir. Sadece iki misal vermekle yetinelim: Gözlerimizin şeklini, yerini, sayısını, büyüklüğünü ve vazifelerini Allah takdir etmiştir. Bunların hepsi güzeldir.

Yerküremizin büyüklüğünü, deniz ve kara olarak taksimini, eğimini, kendi etrafında ve güneş etrafındaki dönüş hızlarını da yine Allah takdir etmiştir, bunların da hepsi güzeldir.

Böyle sayısız güzellikleri gördükten sonra, aklımızın ermediği, hissimize ters düşen hâdiselerin de mutlaka bilemediğimiz nice güzellikler taşıdığına inanmamız, Allah'ın **"Alîm, Hakîm, Rahîm ve Âdil"** olduğuna imanımızın bir icabıdır.